

Eines i estris del camp Tracció animal

El cavall - El carro - Sant Antoni Abat

HIVERN

Del 20 de gener al 6 de març de 2020

DE L'HORT
A LA BIBLIOTECA

“Per Sant Antoni de gener fan festa el cavall i el traginer”

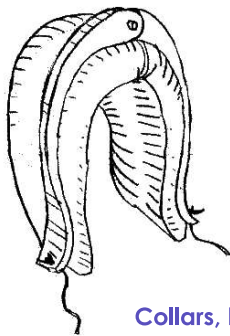
Abillaments Carruatge **Bridó** collar Tartana estreps
Baster Ferradura **Carro d'escala** testera **fre**
Pitral **Esmorralles** Patena Regnes Serreta **Cabestre**
Muserola Ulleres **Sotagola** Coixí de llaurar **Bast**
Collar de ròssec **Albarda** Xarma **Baster** Selló
Anelles Passa-regnes **Sofra** **Ventrera** Pitral
Cavalló Arcons **Cingla** Rabasta **Alforges**
Cinglador cartres **corbells** **Sàrries**
Arguenells Sella **Pujador** estaca **Raigs** **Xàvega**

El treball manual i l'aprofitament de l'energia animal

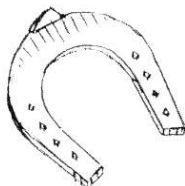
Les societats pageses no només feien servir l'energia humana per conrear la terra, des de milers d'anys enrere es coneixia la domesticació dels cavalls i bous, que, per la seva força de càrrega i de tir, es convertien en fonamentals per al conreu de la terra i per al transport. Sense els animals, el conreu de la terra hauria estat molt més penós.

Per poder aprofitar la força de tir de les mules, cavalls i ases, calia:

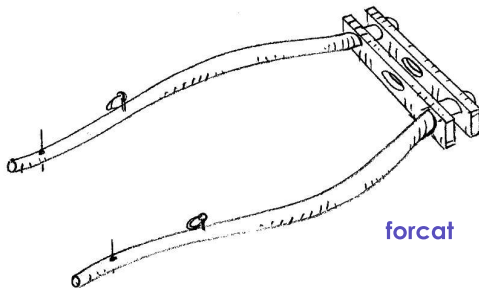
- saber menar l'animal i dirigir-lo cap on es volgués. Es feien servir les **brides** que estaven fetes de tires de cuir i corda, formades per la **cabeçada**, que es col·locava al cap de l'animal, i les **regnes**.
- col·locar un **collar** que permetés tirar l'eina que calgués. Es feien servir **els coixins de llaurar**, fets de fusta i folrats amb palla i cuir per evitar que la bèstia es fes mal. A aquests coixins s'hi lligava el **forcat**.
- Portar els animals als ferrers que feien la feina de ferrar-los, ja que l'ungla d'aquests animals es desgastava amb el treball i el ròssec. Les **ferradures** eren, en realitat, les sabates dels animals.

Collars, brides

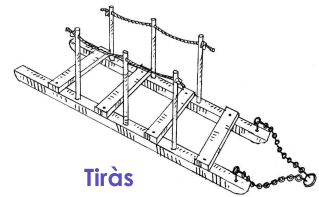
Ferradura

forcat

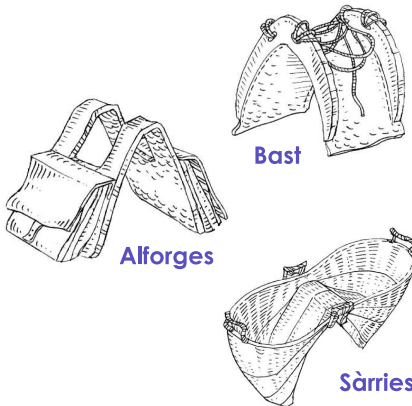
El transport

Arrossegant. Només es podia fer en llocs sense camins i en trajectes curts. Una de les eines que es feia servir era **el tiràs o arrossegador**, que estava format per dues fustes muntades en forma de triangle i amb un empostissat al damunt que feia de plataforma, a sobre del qual, es posava el que es volgués transportar.

Tiràs

Transport a bast. Per a trajectes més llargs, en que l'animal havia de carregar a l'esquena, es feia servir el **bast**. La base era un encoixinat, **el cavalló**, farcit de palla i llana perquè fos tou i no encetés l'animal. Tenia dues peces de fusta, els **arcons**, i anaven proveïts d'uns forats per on passaven les cordes per subjectar la càrrega. Anava subjectat per tres corretges: la **cingla**, **el pitral** i **la rabasta**. El bast solia portar al damunt aparells diferents segons el tipus de càrrega: **cartres, corbells, sàrries, alforges, albardes, argadells, carrejadores, salmes...**

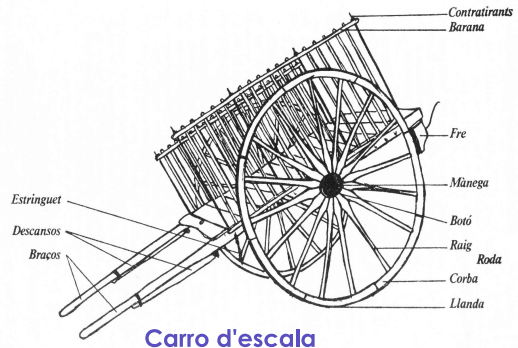

Bast

Alforges

Sàrries

Transport en carro. El carro es coneixia des de l'antiguitat, però, no hi havia camins suficientment amples. No va ser fins a mitjans del s. XIX, que a mesura que els camins de carro s'anaven estenent, es va començar a generalitzar, i va ser una eina imprescindible per als pagesos. Se'n construïren de tota mena per satisfer tot tipus de necessitats. El més popular a pagès fou el **carro d'escala** o d'escalada, que era senzill i versàtil.

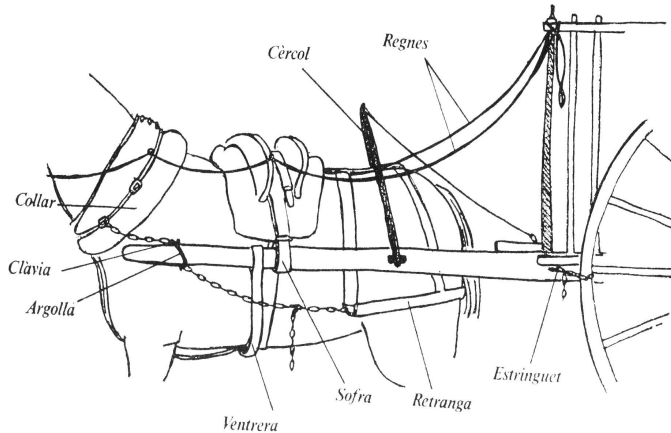

Carro d'escala

17 de gener, Sant Antoni Abat

Sant Antoni Abat és el patró dels animals i, encara més específicament, dels de peu rodó. El sentit de la festa cal cercar-lo en la invocació que es fa al Sant per tal que vetlli per la salut i la fertilitat dels animals, de manera que, durant aquell dia, a tall d'homenatge, se'ls deslliura de tota feina al camp.

Els cavalls, protagonistes de la passada. Tot i que la benedicció d'animals no estava acotada només als cavalls, aquests eren la majoria. A la festivitat de Sant Antoni, hom treia els millors cavalls que tenia. La cavalleria era escrupolosament preparada els dies abans de la passada. Els cavalls es netejaven i s'estrijolaven, i els genets triaven els millors abillaments: **el bridó, el collar, les morralles, els estreps**, etc. També se'ls posava un llaç al cap i un altre a la cua; de sella, quasi ningú n'usava, i una simple manta sobre el llom ja en feia la funció. Els cavalls eren ferrats de nou per a l'ocasió.

A partir dels anys cinquanta la celebració va perdent força, ja que a poc a poc es comença a introduir els vehicles de motor.

El motor, que, curiosament comptabilitza la seva potència en cavalls, anirà prenent el relleu als carruatges.

La festa de Sant Antoni Abat a Lliçà d'Amunt, impulsada per una comissió organitzadora, tornà a manifestar-se a finals de la dècada dels setanta, amb tots els elements tradicionals i altres propis dels nous temps.

Biblioteca
Ca l'Oliveres

BIBLIOTECA CA L'OLIVERES

Castelló de la Plana, 11
08186 Lliçà d'Amunt
Tel. 93 860 71 16

b.llicam.co@diba.cat

www.bibliotecallicamunt.wordpress.com

Bibliografia:

Ferrer i Alòs, Llorenç. *Eines i feines de pagès*.

Ferrer i Alòs, Llorenç. *Estris i atuells de la casa de pagès*.

Ferrer i Alòs, Llorenç. *Eines i feines dels oficis*.

Torres i Sociats, Jordi. *La vida a Pagès*

Benzekry Arimon, Albert. *Lliçà d'Amunt: recull gràfic 1898-1975*.

La volta en carro als Països Catalans.

Eines de l'exposició:

Família de Can Font

Família de Can Joan Font

Família de Can Puig

Fotografia portada:

Josep Prims